

KRITIEK

Een eilandenrijk als stadspark

Den Bosch ondergaat ten westen van de spoorlijn een ware metamorfose. Op basis van de Structuurvisie Westelijke Spoorzone uit het begin van de jaren negentig, is een ambitieuze stedelijke ontwikkeling in gang gezet. Het meest in het oog springen de ontwikkelingen in de nabijheid van het station. Het voormalige industrieterrein Wolfsdonken wordt daar omgevormd tot een hoogwaardig stedelijk gebied, Paleiskwartier genaamd, met plaats voor wonen, werken en voorzieningen.

Ook elders in de Westelijke Spoorzone zijn de ambities hoog. De ontwikkeling van het voormalige sportveldencomplex Concordia/Wolfsdonken is daar een voorbeeld van. Daar moet de aanleg van hoogwaardige woningbouw en de ontwikkeling van een park een eind maken aan de eenzijdigheid van het woningbestand van de omliggende wijken. Bovendien moet het ontwerp de samenhang in het sterk gefragmenteerde westelijke stadsdeel versterken. De locatie vereiste een zorgvuldige aanpak. Het gebied ligt beduidend lager dan de omliggende wijken en is van belang voor de waterberging. Het is onderdeel van een ecologische verbinding die versterking behoefde. En met de verdere uitbreidingen aan de westelijke periferie groeide de behoefte om

in dit stadsdeel een ruim uitloopegebied te maken. In het stedenbouwkundig plan van de gemeente was naast de woningbouw, een uitbreiding van de onderwijsinstellingen aan de oostzijde opgenomen. Zoals wel vaker bij dergelijke inbreidingsexercities nam in de loop van het planproces de druk toe om meer woningen te bouwen. Het plangebied dreigde vol te lopen met bebouwing en het groengebied dreigde tot een reststrook gedegradeerd te worden. Bovendien bestond het gevaar van versnippering, doordat een drukke weg het plangebied in tweeën deelt.

Pas toen vrijwel alle woningbouwplannen vaststonden werd een externe landschapsarchitect gezocht. Drie Bossche bureaus mochten een visie ontwikkelen voor de parklocatie. De visie van Buro Lubbers sprak het meest tot de verbeelding. Het bureau koos voor een kloelke waterpartij om de gewenste samenhang te bereiken. Buro Lubbers slaagde er opmerkelijk genoeg in een bescheiden interventie in de plannen voor woningbouw te plegen. Het bureau plaatste een deel van de huizen met de voeten in het water. Dit levert een belangrijke meerwaarde op: het verbijzondert het woonmilieu en versterkt het parkconcept. De samenhang is verder versterkt door in beide

Project: Westerpark Den Bosch
Ontwerp: Buro Lubbers Den Bosch
Omvang: ca. 12 ha
Ontwerp: 1997-2000
Uitvoering: 2000-2002

Het Westerpark is een onderdeel van:
Project: Stedenbouwkundig plan Concordia/Wolfsdonken
Ontwerp: Stadsontwikkeling Gemeente Den Bosch
Oppervlakte: ca. 32 ha

Illustraties: Topografische Dienst, Emmen en Loet van Moll
Foto's: Frank Meyer

1 en 2 De bruggen in het Westerpark.
3 De plantekening.
4 Het Westerpark in zijn stedenbouwkundige context.

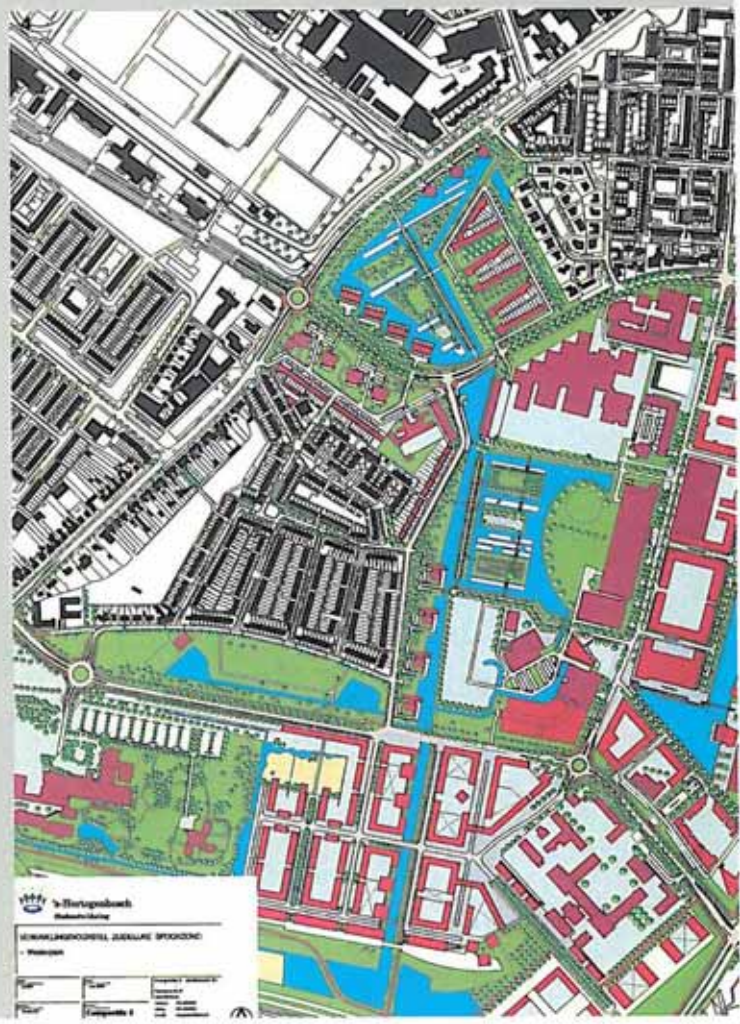

2

3

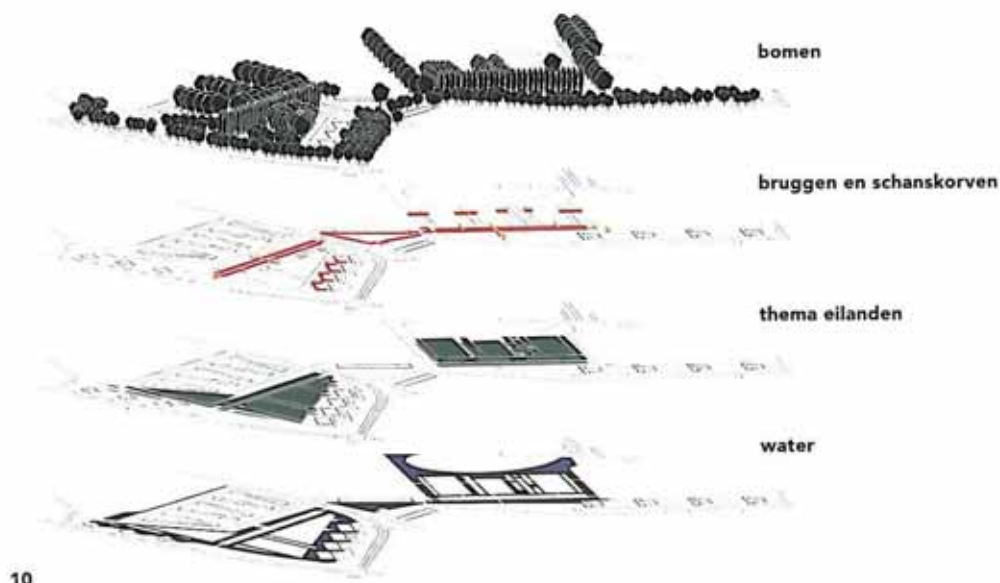

KRITIEK

- 5 De centrale as: een langgerekt eiland.
- 6 Woningen met de voeten in het water.
- 7 Begroeiing bij een van de schanskorven.
- 8 Een van de eilanden in aanleg.
- 9 Picknicktafels in slagorde opgesteld.
- 10 Lagen van het Westerpark

parkdelen een kamstructuur van eilanden aan te leggen. Een langgerekt eiland met Italiaanse populieren is de drager van deze structuur. Hieraan zijn eilanden gekoppeld die elk een eigen invulling krijgen. Tussen de eilanden, op een lager maaiveldpeil, zijn landtongen gesitueerd. Op deze natte gronden heeft zich in korte tijd al spontaan een vegetatie ontwikkeld met zelfs enkele bomen.

Bebouwing en groen zijn sterk verbonden doordat de schanskorfwanden in het park ook zijn opgenomen in het basement van de woningen. Schanskorven lijken niet meer weg te denken uit eigentijdse parkontwerpen, maar zijn in het Westerpark op overtuigende wijze toegepast. Nu de Italiaanse populieren nog pril zijn, dragen zij de ruimtelijke structuur. Samen met de bruggen bepalen zij het beeld van het park. De inrichting is verder uiterst sober. Gras, bomen, asphalt en kaal beton zijn de materialen waarmee het park is vormgegeven. Het natuursteen waarmee de schanskorven gevuld zijn en het hardhout van de bruggen vormen door hun kleur en natuurlijke uitstraling een aangenaam contrast met deze soberheid. Maar dit is dan ook de enige concessie die de ontwerpers aan het publiek doen. Het park is duidelijk ontworpen vanuit de gedachte dat een bezoeker niet meer nodig heeft dan ruimte en verder zijn eigen ballet wel kan onsceneren. De eilanden bieden slechts summiere aanleidingen tot sport en spel of ontmoeting en verblijf. Voor zover die aanleidingen wel aanwezig zijn, was het de ontwerpers kennelijk vooral te doen om het ruimtelijk effect – zoals bij de in slagorde opgestelde picknicktafels en banken die op het asfaltveld zijn neergezet.

Een vrij kale inrichting komt de multifunctionaliteit en flexibiliteit van een park natuurlijk ten goede. Maar het kan ook betekenisloze ruimten opleveren die uiteindelijk gemeden worden. Opvallend is bijvoorbeeld dat de accidentatie van het zuidelijke

eiland, die niet in het ontwerp was opgenomen, voor de plaatselijke jeugd aanleiding was het eiland als fietscrossterrein in gebruik te nemen. Helaas voor de crossers is dit eiland bedoeld als nog in te richten tuin voor de aanpalende Hogere Agrarische School, die dit gebruik naar verwachting niet erg op prijs zal stellen. Dit voorbeeld geeft overigens wel aan dat een meer verbijzonderde inrichting sterk tot de verbeelding kan spreken en juist aanleiding geeft tot nieuwe gebruiksvormen.

Om een multifunctioneel en flexibel gebruik mogelijk te maken, heeft een park voldoende ruimte nodig. Die ruimte lijkt in het Westerpark te ontbreken. Op de meeste eilanden is nog wel plaats voor een trapveldje – maar dan moet je wel oppassen dat de bal niet telkens in het water rolt. In een park dat nadrukkelijk geafficheerd wordt als 'stadspark' zou een grotere, multifunctioneel te gebruiken ruimte passend zijn geweest. De eilandstructuur is te rigide om een dergelijke ruimte in de toekomst alsnog te realiseren.

De omwonenden lijken zich daarover vooralsnog niet al te druk te maken. Het vele water voorziet duidelijk in een behoefte, gezien de talrijke vissers die hun vaste stek hier inmiddels hebben gevonden. De brede asfaltpaden zijn dankbaar in gebruik genomen door skaters, berijders van allerlei soorten tweewielers en niet te vergeten wandelaars. Het park is nog niet geheel voltooid, maar het is aanmerkelijk dat het water, de lanen, de schanskorfwanden en de bruggen het park en zijn omgeving inderdaad tot een eenheid kunnen smeden. Dat mag gezien de gefragmenteerde opbouw van het gebied een prestatie genoemd worden.

Martin Looije